

Wstęp

Rok 2021, podobnie jak poprzedni, upłynął pod znakiem pandemii COVID-19. Sytuacja Muzeum Papiernictwa, tak samo jak tysiące innych muzeów na całym świecie, kształtowana była przez zewnętrzne warunki, na które nikt z muzealników nie mógł mieć jakiegokolwiek wpływu. Początek roku związany był z lockdownem. Krótki okres otwarcia w lutym i na początku marca dał nam nadzieję na normalne działanie. Jednak została ona zduszona w marcu kolejnym ogólnym zakazem przyjmowania zwiedzających. Dopiero od maja znów mogliśmy udostępnić wystawy publiczności, jednak na wycieczki szkolne trzeba było jeszcze parę tygodni poczekać, gdyż większość uczniów do końca maja pozostawała w domach, ucząc się zdalnie. Miesiące letnie pokazały, że turyści spragnieni są wizyt w muzeum, co kolejny raz dało nam nadzieję na stopniowy powrót do normalności. U schyłku 2021 roku możemy stwierdzić, że liczba zwiedzających osiągnie poziom 2/3 przedpandemicznego roku 2019. Ze względu na zaistniałą sytuację wynik ten należy zaliczyć do osiągnięć Muzeum Papiernictwa. Mimo trudności zdołaliśmy odnieść sporo sukcesów również w innych dziedzinach. Po zakończeniu konserwacji polichromii w 2020 roku obecnie realizujemy wyczekiwany od lat remont pawilonu wejściowego ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego. Pozyskaliśmy do zbiorów setki nowych eksponatów, a naukowe opracowywanie muzealiów postępowało szybciej niż przed pandemią. Nie zapomnieliśmy także o badaniach naukowych; w 2021 roku zorganizowaliśmy 2 zagraniczne ekspedycje badawcze (do Hiszpanii i Szwecji) oraz prowadziliśmy badania papiernictwa na ziemiach polskich. Oddawany do rąk czytelników kolejny tom „Rocznika Muzeum Papiernictwa” zawiera wyniki części zrealizowanych prac.

XV tom składa się z sześciu działów, w których zamieszczamy dziesięć opracowań i dwa zestawienia.

Pierwszy dział, *Artykuły i rozprawy*, zawiera dwa teksty recenzowane dotyczące dziejów papiernictwa. Karolina Dyjas z Muzeum Papiernictwa przypomniała historię młyna papierniczego w Dębnie leżącym w południowej części Pomorza Zachodniego oraz omówiła jego filigrany (spośród których wiele znajduje się w zbiorach naszej placówki). Papiernia z Dębna zasługuje na uwagę z powodu okresu swojego powstania – w II połowie XVI wieku – w tym samym czasie co papiernia w Dusznikach. Ponadto miała duże znaczenie jako dostawca papieru do wielu okolicznych miejscowości. Drugi artykuł zamieszczony w pierwszym dziale, autorstwa Macieja Szymczyka, dotyczy powojennych losów przemysłu papierniczego na ziemi kłodzkiej. Opracowanie jest kontynuacją wywodu opublikowanego w XIV tomie „Rocznika”.

Drugi dział, *Leksykon artystów dusznickich*, zawiera kolejną część opracowania autorstwa Rainera Sachsa z notami biograficznymi artystów związanych z Dusznikami przed 1945 rokiem. W publikowanej obecnie części będzie można znaleźć nazwiska od „B” do „G”.

W trzecim dziale, *Relacje*, przedstawiamy artykuł Leszka Goetendorfa-Grabowskiego. Autor podczas pobytu w Ustroniu odnalazł informacje o zapomnianym młynie papierniczym, działającym w tej miejscowości w XVIII i XIX wieku. Nadesłane do muzeum opracowanie zawiera relację o ustronńskiej papierni i jej następczyni – fabryce papieru w Hermanicach-Ustroniu.

Czwarty dział, *Wspomnienia*, zawiera teksty poświęcone trzem osobom związanym z Muzeum Papiernictwa, które odeszły w ostatnim czasie. Pierwszą postacią – Huberta Jarmułowicza, dyrektora przedsiębiorstw papierniczych w Bardzie, Kwidzynie i Włocławku – na podstawie jego wspomnień przypomina córka, Bożena Jarmułowicz-Śliwińska. Obszerny materiał zawiera wiele cennych informacji nie tylko związanych z biografią Pana Huberta, ale mających istotne znaczenie dla Muzeum Papiernictwa, gdyż dotyczą wydarzeń z czasu tworzenia w zabytkowym dusznickim młynie placówki muzealnej. Kolejną postacią przywołaną we *Wspomnieniach* przez Beatę Dębowską jest wybitny artysta Edward Baran, uznawany za pierwszego Polaka wykorzystującego papier jako tworzywo prac artystycznych. W 2019 roku jego dzieła były prezentowane na wystawie w Muzeum Papiernictwa. Prace tego twórcy znajdują się w naszych zbiorach. Trzecią osobą, którą postanowiliśmy upamiętnić, jest dr inż. Józef Dąbrowski – technolog papiernik oraz historyk papiernictwa, autor wielu opracowań o dziejach młynów papierniczych na ziemiach polskich. Na początku lat 90. Muzeum Papiernictwa nawiązało z nim owocną współpracę, której efektem był m.in. scenariusz do stałej wystawy poświęconej papiernictwu w epoce produkcji rękodzielniczej. Współpraca muzeum z Panem Dąbrowskim zaowocowała w 2004 roku (podczas odbywającego się w Dusznikach-Zdroju międzynarodowego kongresu historyków papiernictwa) wyborem Józefa Dąbrowskiego na stanowisko prezesa International Association of Paper Historians – Międzynarodowego Stowarzyszenia Historyków Papieru.

W piątym dziale zamieszczamy nadesłaną przez prof. Małgorzatę Ruchniewicz recenzję „Rocznika Ziemi Kłodzkiej”. XXVI tom tego pisma został wydany przed kilkoma miesiącami i fakt ten wart jest odnotowania w „Roczniku Muzeum Papiernictwa”.

Dział szósty tradycyjnie zawiera przygotowane przez Dagmarę Kacperowską *Kronikę 2020 roku* i *Kronikę wystaw czasowych* zrealizowanych w muzeum w 2020 roku oraz zestawienie statystyczne i wykaz pracowników zatrudnionych w naszej placówce w ubiegłym roku.

Składam serdeczne podziękowania wszystkim osobom, które współpracowały przy opracowywaniu XV tomu „Rocznika Muzeum Papiernictwa”: komitetowi naukowemu z prof. Małgorzatą Ruchniewicz na czele i zespołowi redakcyjnemu

wraz z Panią Małgorzatą Jastrzębską pełniącą funkcję redaktora językowego. Szczególne podziękowania wyrażam autorom poszczególnych tekstów, dzięki którym mógł powstać XV tom, oraz prof. Tomaszowi Głowińskiemu za zrecenzowanie artykułów naukowych zamieszczonych w pierwszym dziale.

Dziękuję Panu Prezesowi Arctic Paper S.A. Michałowi Jarczyńskiemu za pomoc w zdobyciu papieru do druku niniejszego tomu.

*Dr hab. Maciej Szymczyk
Dyrektor Muzeum Papiernictwa*